

HC 6, 17-12-2018, Europees recht

Geschiedenis van de EU

De eerste drie Europese gemeenschappen waren vooral economisch van aard; de Europese gemeenschap van kolen en staal, de Europese economische gemeenschap en de EURATOM (voor kernwapens). Hierin hadden België, Nederland, Luxemburg, Duitsland, Frankrijk en Italië een rol. In 1973 kwamen Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk bij de gemeenschappen. In 1981 kwam Griekenland erbij, in 1986 Spanje en Portugal. De unie ging op weg naar een interne markt. Toen de Berlijnse muur viel, gaf dit aanleiding voor meer toetreding. In 1995 kwamen Oostenrijk, Zweden en Finland bij de gemeenschap. Het verdrag van Maastricht in 1993 werd de interne markt volmaakt, maar ook de vier vrijheden (vrij verkeer van diensten, kapitaal, personen en werknemers). Van 2000 tot 2010 waren er veel uitbreidingen oostwaarts. Ook kwam de Euro als betaalmiddel beschikbaar. Er werden referenda gehouden over een Europese Grondwet. Deze waren doorslaggevend, want men wilde nog geen Europese Grondwet. Ook kwam de financiële crisis. Griekenland werd gered door de andere landen. Vanaf het verdrag van Lissabon in 2009 werd het echt een eenheid. In 2013 kwam Kroatië bij de Europese Unie. Ook de vluchtelingencrisis en de Brexit kwamen voorbij. Er komen steeds meer uitersten; eurofilie (houden van Europa) en euroscepticisme (kritiek op de Europese Unie). De economische samenwerking is uitgegroeid tot een economische, politieke en sociale samenwerking. Er is sprake van een toename van supranationale bevoegdheden. Dit heeft te maken met het model van besluitvorming. In de Europese Unie is sprake van het gekwalificeerde meerderheidsmodel. Er zijn tegenwoordig twee belangrijke verdragen. Het Unieverdrag (hierna VEU), dat is de Grondwet van de Europese Unie. Dit was het voormalig Maastricht-verdrag. Daarnaast is er het Verdrag betreffende de Werkings van de Europese Unie (hierna: VwEU). Dit verdrag is in praktijk het meest belangrijk. De inhoud hiervan was vroeger de inhoud van meerdere gemeenschapsverdragen. Al met al is het aantal lidstaten gegroeid van 6 naar 28 (na de Brexit zullen het er 27 zijn). De Europese Unie heeft 512 miljoen inwoners. Onder andere zijn Albanië, Macedonië en Montenegro potentiële toetreders. Noorwegen en Zwitserland zijn zogenaamde 'neutrale landen'. In art. 49 VEU staan de zogenaamde 'Kopenhagen-criteria', die gelden voor landen die bij de Europese Unie willen horen. Ze moeten onder andere Europees zijn, stabiel zijn, democratisch zijn, mensenrechten respecteren, etc.

Belangen

Dankzij de Europese Unie hebben wij Europees burgerschap (art. 9 VEU). Daardoor hebben wij vrede, veiligheid en welvaart. Ook hebben we politieke en publieke rechten, waaronder kiesrecht van het Europees Parlement, bescherming en petitieright. Ook hebben we persoonlijke rechten, waaronder diplomatieke bescherming, recht op vrij verkeer, waaronder discriminatieverbod van nationaliteit (art. 18 VwEU), het belemmeringsverbod (art. 56 VwEU) en verblijfsrecht.

Doel van de Europese Unie

Op grond van artikel 3 VEU is het doel van de Europese Unie de bevordering van vrede, waarden en veiligheid. Dit wordt gerealiseerd door verregaande integratie en door supranationaal beleid. De douane-unie en de vier vrijheden (zie hierna) zorgen mede voor de realisatie.

Instellingen van de Europese Unie

In art. 13 VEU zijn de instellingen van de Europese Unie opgesomd. Allereerst het Europees Parlement (art. 14 VEU). De samenstelling bestaat uit rechtstreeks 750 gekozen leden en de voorzitter. De landen zijn degressief evenredig vertegenwoordigd, dat betekent dat hoe groter het land is, hoe

meer vertegenwoordigers er zijn. Iedere vijf jaar wordt het Europese Parlement gekozen. De taken van het Europees Parlement is het wetgeven samen met de Europese Commissie en de Raad. Zij stellen secundair unierecht vast. De invloed van het Europees Parlement hangt af van de procedure. Daarnaast controleert het Europees Parlement de Europese Commissie en kan zij eventueel een motie van afkeuring instellen. Ook is het Europees Parlement budgethouder van de Europese Unie.

Europese Raad

De Europese Raad (art. 15 VEU jo. art. 235 e.v. VwEU) is het hoogste politieke orgaan van de Europese Unie en bestaat uit staatshoofden en regeringsleiders, de voorzitter en de voorzitter van de Europese Commissie. Zij komen in beginsel twee maal per jaar bijeen of wanneer er iets aan de hand is.

Raad van Ministers of Raad van de Europese Unie

In art. 16 VEU en art. 237 e.v. VwEU staat beschreven dat de samenstelling van de Raad afhankelijk is van het onderwerp wat besproken wordt. Bijvoorbeeld wanneer het onderwerp defensie is, komen alle ministers van defensie bijeen. De voorzitter verschilt per toerbeurt. Iedere zes maanden wordt er een ander gekozen. De taken van de Raad bestaan uit het dragen van eindverantwoordelijkheid voor de wetgeving, het maken van de begroting samen met het Europees Parlement en het coördineren van het economisch beleid van de lidstaten. De besluitvorming geschiedt vaak door de gekwalificeerde meerderheid.

Europese Commissie

In art. 17 VEU staat dat de Europese Commissie samengesteld is uit een lid per lidstaat. De Commissie is onafhankelijk en wordt ingesteld per vijf jaar. De taken zijn het voeren van het dagelijks beleid, het voorstellen van wetgeving, handhaven van het Europees Recht (samen met het Hof) en het voeren van het woord namens de Europese Unie.

Hof van Justitie van de Europese Unie

Het Hof van Justitie van de Europese Unie (art. 19 VEU) is samengesteld uit het Hof van Justitie en het Gerecht. De taak is globaal het toezicht op naleving van het unierecht. Dit bestaat uit drie taken, namelijk geschilbeslechting, prejudiciële vragen beantwoorden en het geven van bindende adviezen. Het gevolg van deze taken is uniformering van het Europees recht.

De Europese Centrale Bank

De Europese Centrale Bank heeft de leiding van de monetaire eenheid en het draagt zorg voor prijsstabiliteit van de eurozone. Ook heeft de Europese Centrale Bank gezorgd voor de komst van de Euro.

Eigen rechtsorde

In het Europees Recht is een autonome rechtsorde ontstaan. Dit heeft rechtstreekse werking en deze rechtsorde heeft voorrang op het nationale recht. Het arrest **Van Gend en Loos** bepaalt dat Europees Recht direct werkzaam is voor een Europese burger, want de Europese Unie heeft een eigen rechtsorde waaraan ook de onderdanen van lidstaten gerechtigd zijn. ‘Kompetenz-Kompetenz’ houdt in dat het effect van unierecht in het nationale recht alleen bepaald kan worden door de unie zelf. Het arrest **Costa-ENEL** bepaalt dat het oudere Europees recht voorrang heeft op posterieur nationaal recht. Het **Simmmenthal**-arrest bepaalt dat ook de nationale (lagere) rechter ook gebonden is aan het Europees Recht.

Bronnen van Europees Recht

De primaire bronnen van het Europees Recht zijn verdragen (bijvoorbeeld het Unieverdrag, Werkingsverdrag en het Handvest), algemene rechtsbeginselen, verdragen met derde landen en de uitleg van het Hof van Justitie hiervan. Secundaire bronnen zijn ontzettend uitgebreid en werken de hoofdregels uit de primaire bronnen uit. Secundaire bronnen zijn verordeningen (regulations), richtlijnen (directives), besluiten (decisions), aanbevelingen en adviezen en de uitleg van het Hof van Justitie hiervan.

Verordening

De verordening zoals beschreven in art. 288 VwEU heeft algemene strekking, is verbindend in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat (verplichte incorporatie). Rechtstreeks toepasselijk is niet hetzelfde als rechtstreekse werking.

Richtlijn

De richtlijn is verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat voor lidstaat waarvoor zij bestemd is. De vorm en keuze van de uitwerking van de richtlijn liggen ter keuze aan de lidstaat. In feite is het een opdracht aan nationale wetgevers.

Besluit

Een besluit is verbindend in al zijn onderdelen. Indien er adressanten zijn vermeld, is het alleen voor diegenen verbindend.